

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Geleceklerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Investigation of Social Studies Teachers' Views on Their Vocational Futures

Mehmet Akif KARALI

Dr. Marmara Üniversitesi

mehmetkarali@marun.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-9816-2520>

MakaleBaşvuruTarihi / Received: 12.12.2022

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 30.12.2022

MakaleTürü / Article Type: AraştırmaMakalesi

Zekeriya AKINCI

Öğretmen, Necdet KAHRAMAN Anadolu İmam Hatip Lisesi

zekiak1985@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4963-1239>

ÖZET

AnahtarKelimeler

Sosyal Bilgiler
Öğretmeni,

Mesleki Gelecek,

Uzman
Öğretmenlik,

Başöğretmenlik

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik düşüncelerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Son yıllarda öğretmenlik mesleğine yönelik çalışmalar öğretmen yeterlilikleri, mesleki doyum, kaygı, mesleki tutum ve öğretmen olma düşüncesine yönelik gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çalışma, ülkemizde öğretmenlik mesleğine yönelik güncellik taşıyan uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konularında sosyal bilgiler öğretmenlerinin düşüncelerini ortaya koyması açısından önemlidir. Araştırma nitel yöntemler arasında yer alan durum çalışması desenine uygun olarak hazırlanmıştır. Durum çalışmalarında bir olgunun mevcut bağlamı kapsamında derinlemesine ve sistematik olarak incelenmesi gerçekleştirilmektedir. Araştırma kapsamında çalışma grubu Milli Eğitim Bakanlığına aktif görev yapan 10 Sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubunun tespitinde araştırmanın amacına uygun olarak öğretmenlerin; yaş, cinsiyet ve kıdem yılları değişkenleri dikkate alınmıştır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, henüz önceden tasarlanmamış bir dizi soruya sahip olan ve görüşmecinin görüşmenin amacındaki yeni gelişmeleri keşfetmesine olanak tanıyan bir tür nitel tekniktir. Bir şekilde, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler arasındaki orta noktayı temsil etmektedir. Görüşmeler mevcut koşullar göz önüne alınarak çevrimiçi bağlantılar ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından gerekli uzman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Kullanılan görüşme formu katılımcıların demografik özelliklerine yönelik 3 soru ile araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan 3 sorudan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak oluşturulan tema ve kodlamalar çerçevesinde çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular temel problem durumuna göre incelenerek soru temelli sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri arasında “Maddi güven, Kendini kanıtlama, Öğretme arzusu, Saygı ve itibar, Mesleki mutluluk ve İş doyumunu” kodlamaları tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik “Uzman Öğretmenlik, Başöğretmenlik, Emeklilik, Mesleki Yenilikleri Takip Etme ve Lisansüstü Eğitim” kodlamaları tespit edilirken katılımcıların tamamının uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konularına olumlu bir yaklaşım sergiledikleri, gerekli koşulları sağladıklarında kendilerinin de bu konular hakkında gerekli adımları atmaya yönelik istekli oldukları tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konularında mesleki geleceklerine yönelik olumlu bir beklentiye girdikleri tespit edilmiştir.

ABSTRACT**Keywords:**

Social Studies
Teacher,

Vocational Future,

Expert Teaching,

Head Teacher

This research has been prepared to reveal the thoughts of social studies teachers about their professional future. In recent years, studies on the teaching profession have been carried out on teacher qualifications, vocational satisfaction, anxiety, vocational attitude and the idea of being a teacher. This study is important in terms of revealing the opinions of social studies teachers on the subject of expert teaching and head teacher, which are up-to-date regarding the teaching profession in our country. The research was prepared in accordance with the case study pattern, which is among the qualitative methods. In case studies, an in-depth and systematic examination of a phenomenon within its current context is carried out. Within the scope of the research, the working group consists of 10 social studies teachers who are actively working in the Ministry of National Education. In the determination of the study group, in accordance with the purpose of the research, teachers; age, gender and years of seniority were taken into account. Semi-structured interview was used as the data collection technique in the research. The semi-structured interview is a type of qualitative technique that has a pre-designed set of questions and allows the interviewer to explore new developments in the purpose of the interview. In a way, it represents the midpoint between structured and unstructured interviews. Interviews were conducted with online connections, taking into account the current conditions. As the research data collection tool, a semi-structured interview form prepared by the researcher by taking the necessary expert opinion was used. The interview form used consists of 3 questions about the demographic characteristics of the participants and 3 questions prepared in accordance with the purpose of the research. The data obtained within the scope of the research were analyzed and interpreted within the framework of the themes and codes created using the content analysis technique. The findings obtained in the research were analyzed according to the basic problem situation and presented on the basis of questions. As a result of the research, the codes of "Material confidence, Proving oneself, Desire to teach, Respect and reputation, Vocational happiness and Job satisfaction" were determined among the opinions of social studies teachers about the teaching profession. The codes of "Expert Teaching, Head Teacher, Retirement, Following Professional Innovations and Postgraduate Education" for the professional future of social studies teachers have been determined. It has been determined that all of the participants have a positive approach to expert teaching and head teacher issues, and that they are willing to take the necessary steps on these issues when they meet the necessary conditions. It has been determined that social studies teachers have a positive expectation for their professional future in the fields of expert teaching and head teacher.

1. GİRİŞ

Ülkelerin kalkınmalarında etkili olan çeşitli faktörler arasında eğitim/öğretim faaliyetlerinden bahsetmek mümkündür. Eğitim/öğretim faaliyetlerinin farklı bileşenlerden meydana geldiği bilinmektedir. Okullar, öğrenciler, eğitim idarecileri, hizmetliler ve öğretmenler bu bileşenler arasında yer almaktadır. Öğretmenlik, ülkelerin eğitim faaliyetlerinin temel dayanağı olarak bilinen bir meslek olarak ifade edilebilir. Mesleki açıdan öğretmenlere yönelik uzun yıllar boyunca çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Öğretmenlik mesleğinin geliştirilmesi adına yapılan çalışmalar, mesleğin gerekliliklerinin yerine getirilmesinde ve eğitim kalitesinin yükseltilmesinde zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Okullar aracılığıyla gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin kalitesinin artırılmasında profesyonel bir meslek olarak tanımlanan öğretmenlere yönelik gelişim fırsatlarının sunulması ve mesleki açıdan yükselmelerine olanak sağlanması gereklidir (Seferoğlu, 1999).

Mesleki yaşamda uzun yıllar boyunca yaşanan hareketlilik ve modernleşme çabalarının sonucu olarak tüm mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de çağdaşlaşma adına bazı adımların atılmasını ortaya çıkarmıştır (Akçay, 2005). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'na göre öğretmenlerin uzman öğretmenliğe, uzman öğretmenlerin başöğretmenliğe geçiş sürecinde gerekli yeterliliklerin kazanılarak örgütsel açıdan sürekli bir şekilde yukarıya doğru yükselmenin öğretmenlerde sorumluluk bilincinin artmasında ve mesleki bilgi ve deneyimlerin gelişimine olumlu katkı sağlamasında önemlidir (MEB, 2006). Bu kapsamda Akçay (2005) ülkemiz öğretmenlerinin uzmanlık ve yükselme basamakları açısından kısıtlı bir yapıda olduğunu eleştirel bakış açısıyla ifade ettiği bilinmektedir. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve MEB'in öğretmen yetiştirme ve kariyer gelişimi süresince çeşitli etkinlikler yoluyla gelişim sağlamaya yönelik adımlar attıkları ifade edilebilir.

MEB'in resmi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yönelik uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik başvurularında bazı şartlar ortaya konulduğu görülmektedir. Bu şartlar arasında "Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yazılı Sınavı" duyurusunda uzman öğretmen olarak başvuru yapmak isteyen adaylarda aranan şartlar şu şekilde ifade edilmiştir (MEB, 2022):

- Yazılı sınav başvuru tarihinin son günü itibarıyla aday öğretmenlik dâhil öğretmenlikte en az on yıl hizmeti bulunmak,
- Öğretmen olarak görev yapıyor olmak,
- Kademe ilerlemesinin durdurulması cezası bulunmamak,
- Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik hazırlanan en az 180 saatlik Uzman Öğretmenlik Eğitim Programı'nı tamamlamış olmak,
- Uzman öğretmenlik mesleki gelişim çalışmalarını tamamlamış olmak, koşullarının sağlanması gerekmektedir.

Öğretmenlik kariyer gelişiminde resmi olarak öğretmen olan, kademe ilerleme cezası bulunmayan, en az 10 yıl görev yapmış olan, 180 saatlik Uzman Öğretmenlik Eğitim Programını tamamlayan adayların başvuruda bulunabileceği belirtilmektedir.

Başöğretmenlik için adayların başvuru koşulları arasında şunlar yer almaktadır (MEB, 2022):

- Yazılı sınav başvuru tarihinin son günü itibarıyla uzman öğretmenlikte en az on yıl hizmeti bulunmak,
- Uzman öğretmen olarak görev yapıyor olmak,
- Kademe ilerlemesinin durdurulması cezası bulunmamak,
- Uzman öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik hazırlanan en az 240 saatlik Başöğretmenlik Eğitim Programı'nı tamamlamış olmak.
- Başöğretmenlik mesleki gelişim çalışmalarını tamamlamış olma şartları bulunmaktadır.

Öğretmenlerin başöğretmen olarak görev yükselmelerinde aranan şartlarda en az 10 yıl uzman öğretmen olarak görev yapmış olmak, şuan halen uzman öğretmen olarak görev yapıyor olmak, kademe ilerleme cezası almamış olmak, 240 saatlik Başöğretmenlik Eğitim Programını tamamlamış olmak ve mesleki gelişim çalışmalarını gerçekleştirmiş olmak gereklidir. Belirtilen şartları taşıyan adayların merkezi sınav sonucunda göstereceği başarı durumlarına göre ilgili görev yükselmelerini gerçekleştireceği belirtilmektedir. Ayrıca yüksek lisans eğitimini başarıyla tamamlayan öğretmenlerin uzman öğretmenlik sınavından muaf tutulacağı belirtilmektedir. Bunun yanında doktora eğitimini başarıyla tamamlayan uzman öğretmenlerin ise başöğretmenlik için yapılacak olan sınavdan muaf tutulacağı ifade edilmektedir (MEB, 2022).

Öğretmenlik mesleğinde gerçekleştirilmesi hedeflenen uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik pozisyonlarının öğretmenlerde başarı ve üretkenlik konularında etkili olacağı mesleki verimliliklerinin artırılarak mesleki yükselmelerine olanak sağlanması amaçlanmaktadır (Çakıroğlu, 2006). Kaya (2007) öğretmenler ile yapmış olduğu çalışmada bu yeni sistemin öğretmenlik mesleğinde ilgiyi etkilemeyeceği, öğretmenlerin çalışma isteklerinde etkisinin olmayacağı, başarılarının artırılarak öğretmen niteliğinin yükseltmesine yönelik bir katkısının olmayacağı sonuçlarına ulaştığı görülmektedir. Ancak aynı çalışmada mesleki yükselme sınavlarına girerek uzman öğretmen olanların sınava girmeyen adaylara göre sisteme bakış açılarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlik kariyer sisteminin öğretmenler arasında rekabeti olumlu anlamda etkileyeceği çalışmanın diğer sonuçları arasında yer almaktadır. Tekişik (2004) ise yapmış olduğu çalışmada öğretmenlik mesleğinde gelişimlerin önünü açan bu uygulamaların olumlu olduğunu ve mesleki önemin artmasında etkili olacağını ifade etmiştir. Çalışmada öğretmenliğin herkes tarafından yapılacak bir meslek olmadığı, alan bilgisi ve kendini geliştirme konularında bu uygulamanın olanak sağlayacağı ve bu sayede eğitimin niteliğinde bir artış meydana geleceği vurgulanmaktadır. Turan (2007) öğretmenler ile gerçekleştirdiği çalışmada kariyer sisteminin öğretmenler tarafından kabul edilebilir bir sistem olduğu buna karşın yapılacak sınavların öğretmenler tarafından kabul edilebilir olmadığı sonuçlarına ulaşmıştır. Çelikten (2008) yapmış olduğu araştırma kapsamında öğretmenler ile gerçekleştirdiği görüşmelerde kariyer sisteminin gerekli olduğunu düşünen öğretmenlerin yanında bu sistemin öğretmenler arasında bir ayrım ve ikilikler meydana getireceğini düşünen öğretmen görüşlerinin olduğunu vurgulamıştır. Çalışmada kariyer sistemine yönelik olumsuz eleştirilerin olmamasına karşın yapılacak sınavların içeriği konusunda öğretmenlerce hatalı görülen durumların olduğuna yönelik sonuçlara ulaştığı görülmektedir. Kurt (2007) çalışmada öğretmenlerin bu yeni sisteme yönelik yükledikleri anlamları incelemiştir. Araştırmada öğretmen ve yöneticilerin sisteme ve yapılacak sınavlara yönelik adaletli bir dönüşüm yaşanması gerekliliğine vurgu yapmıştır. Öğretmen ve idarecilerin bu sistem ile mesleki ayrımın ortaya çıkacağı ve yetersiz kalacağına yönelik görüşlerin elde edildiğini ifade etmiştir.

İncelenen çalışmalarda öğretmenlerin genel olarak sisteme yönelik olumlu bir yaklaşım sergiledikleri buna karşın yapılacak sınavlarda içeriğin hazırlanma sürecinde kapsamlı çalışmalar yapılması gerektiği görülmektedir. Bu sistem ile öğretmenlik mesleğinin niteliğinde bir artış beklentisi ve dolayısıyla eğitimin niteliğinde bir yükselme beklentisinin olduğu da görülmektedir. Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde mesleki açıdan ayrım olmaması konusunda hassas oldukları da diğer önemli sonuçlar arasında yer almaktadır.

Bu çalışmada Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kariyer sistemi kapsamında uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konularında yaşanan gelişmeler ışığında mesleki geleceklerine yönelik beklentilerinin nasıl şekillendiği, uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konularına yaklaşımlarının nasıl olduğu ve mesleki geleceklerinde kendilerine yönelik bir etkisinin olup olmayacağı kapsamında görüşler ortaya konulacaktır. Öğretmenlerin mesleki yükselmelerinin eğitimin niteliğine yönelik herhangi bir etkisinin olma durumu da ortaya konulacaktır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değişen ve gelişen eğitim koşullarında kendilerini alan bilgisi ve deneyim konusunda güncel tutmalarının eğitim sürecine olumlu yansıtacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın temel problemi sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik görüşleri nedir? şeklinde belirlenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Öğretmenlik mesleğinde yaşanan güncel gelişmeler ışığında uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konularının Sosyal bilgiler öğretmenlerini mesleki gelecekleri üzerinde herhangi bir etkisini olup olmayacağı ortaya konulmuştur. Araştırmada, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcılara yöneltilen yaş, cinsiyet ve kıdem yılı gibi demografik soruların yanında aşağıda yer alan sorulara yönelik yanıtlar aranmıştır:

- Öğretmenlik mesleği hakkında neler düşünüyorsunuz? Hayalinizdeki öğretmenlik ile gerçek durumlar arasında bir farklılık olduğunu düşünüyor musunuz?
- Kaç yıldır sosyal bilgiler öğretmenliği yapıyorsunuz? Mesleğinizin ilk yılları ve günümüzü karşılaştırarak geleceğe yönelik beklentileriniz nelerdir?
- Uzman ve Başöğretmenlik hakkında neler düşünüyorsunuz? Mesleki kariyer olarak gelecekte, bahsedilenlere (uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik) yönelik bir adım atmayı düşünüyor musunuz? Neden?

2. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgiler başlıklar halinde yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik görüşlerinin derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan durum çalışması tekniği kullanılmıştır. Durum çalışması; bir olgunun mevcut bağlamı kapsamında derinlemesine ve sistematik olarak incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 277).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu MEB’de Sosyal bilgiler öğretmenliği yapan 10 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışma grubunun tespitinde amaçlı örneklem yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme; çalışma grubunun problemle ilişkili özelliklere sahip olaylar, kişiler, nesneler veya durumlardan oluşturulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada ortaokullarda Sosyal bilgiler öğretmenliği yapıyor/yapmış olmak durumu ölçüt olarak kullanılmıştır.

2.3. Verileri Toplanması

Araştırma kapsamında veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada ilgili alan yazın tarandıktan sonra araştırmanın amacına uygun olarak gerekli uzman görüşlerinin alınması ile oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu yaş, cinsiyet ve kıdem yılı gibi betimsel sorular ile açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

Araştırmada veriler katılımcılar ile uzaktan görüşmeler (online) ile elde edilmiştir. Tüm katılımcıların önceden belirlenen sıra ve zaman aralığında araştırmacı ile gerçekleştirdiği uzaktan görüşmelerde elde edilen yanıtlar araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktararak analiz edilmeye hazır hale getirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ve içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz tekniğinde veriler önceden belirlenen temalar ya da görüşme soruları kapsamında sunulabilir. Katılımcıların görüşlerini çarpıcı şekilde yansıtmak için doğrudan alıntılara yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada katılımcıların yaş, cinsiyet ve kıdem yıllarına yönelik sorular betimsel olarak çözümlenmiştir.

İçerik analizi katılımcıların sorulara yönelik yanıtlarının analiz edilerek alt temalar ve kodlar belirlenmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Elde edilen verilerden oluşturulan kodların sistematik olarak gurplandırılması ve yorumlanması şeklinde ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu kapsamda araştırmada katılımcılara yöneltilen demografik sorular dışındaki diğer 3 soru içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara yönelik betimsel istatistikler ile yapılan görüşmelerde soru temelli bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Katılımcılara Yönelik Betimsel İstatistikler

Araştırma kapsamında katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaş, cinsiyet ve mesleki kıdeme yönelik istatistikî bulgular Tablo 3.1, Tablo 3.2 ve Tablo 3.3’te yer almaktadır.

Tablo 3.1. Katılımcıların Yaş Durumuna Yönelik Bulgular

Yaş Aralıkları	N	% Yüzde
20-30 Yaş	3	%30
31-40 Yaş	6	%60
41-50 Yaş	1	%10
Toplam	10	%100

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde katılımcıların 3 tanesinin 20-30 yaş aralığında olduğu, 6 tanesinin 31-40 yaş aralığında ve 1 tanesinin 41-50 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada yapılan görüşmelerde katılımcıların büyük oranda (%60) 31-40 yaş aralığında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3.2. Katılımcıların Cinsiyet Durumuna Yönelik Bulgular

Cinsiyet	N	% Yüzde
Kadın	4	%40
Erkek	6	%60
Toplam	10	%100

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde katılımcıların 4 tanesinin kadın, 6 tanesinin erkek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların cinsiyet durumlarının birbirine yakın düzeyde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 3.3. Katılımcıların Kıdem Yılına Yönelik Bulgular

Kıdem Yılı	N	% Yüzde
1-10 Yıl	4	%40
11-20 Yıl	5	%50
21 yıl ve üzeri	1	%10
Toplam	10	%100

Araştırmada katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların 4 tanesinin 1-10 yıl arasında Sosyal bilgiler öğretmenliği yaptıkları, 5 tanesinin 11-20 yıl arasında ve 1 tanesinin de 21 yıl ve üzeri süredir Sosyal bilgiler öğretmenliği yaptıkları tespit edilmiştir. Araştırmada gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen bulgudan hareketle katılımcıların mesleki kıdemlerinin mesleki geleceklerine yönelik düşüncelerini ortaya koymalarında yeterli deneyime sahip olduklarını göstermektedir.

3.2. Öğretmenlik mesleği hakkında neler düşünüyorsunuz? Hayalinizdeki öğretmenlik ile gerçek durumlar arasında bir farklılık olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde “Öğretmenlik mesleği hakkında neler düşünüyorsunuz? Hayalinizdeki öğretmenlik ile gerçek durumlar arasında bir farklılık olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik katılımcılardan elde edilen yanıtlardan hareketle oluşturulan tema ve kodlar Tablo 3.4’te yer almaktadır.

Tablo 3.4. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tema ve Kodlar

Tema	Kategori	Kodlar	Katılımcılar
Beklentiler	Olumlu	Maddi Güven	K1, K4, K5, K6, K8
		Kendini Kanıtlama	K2, K3, K7, K9, K10
		Öğretme Arzusu	K1, K2, K3, K5, K7, K10
Karşılaşılan Durumlar	Olumlu	Saygı ve İtibar	K2, K5, K6, K8, K10
		Mesleki Mutluluk	K1, K3, K4, K5, K7, K9

İş Doyumu

K2, K3, K4, K10

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerin içeren verilerden oluşturulan Beklentiler ve Karşılaşılan Durumlar temaları Tablo 3.4'te yer almaktadır. Katılımcılardan elde edilen yanıtlardan hareketle oluşturulan kodlar arasında "Maddi güven, Kendini kanıtlama, Öğretme arzusu, Saygı ve itibar, Mesleki mutluluk ve İş doyumu" yer almaktadır.

Araştırmada katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerden hareketle oluşturulan Beklentiler temasında yer alan kodlara yönelik katılımcı görüşleri arasında **K1**: "Öğretmenlik mesleği öncelikle benim ekonomik açıdan güvende hissetmem açısından önemliydi. Kimseye muhtaç olmamak için atama sınavlarına fazlasıyla çalıştım ve düzenli gelire sahip oldum." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K8**: "benim için öncelikle öğretmenlikte maddi olarak kendimi güvende hissetmem gerekiyordu. Okuldan mezun olunca bir süre atanamadım ve bu sürede ekonomik olarak çok sıkıntı yaşadım. Bu sıkıntılar benim atanmam için gerekli sebeplerin en önemlisiydi." ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır. Katılımcılar arasında yer alan **K5**: "hocam öğretmen olmak benim için ilk önce paramın olması demektir. Neden? Çünkü okulu bitirdiğimde 5 yıl atanamadım. Bu zaman içinde çok farklı işlerde çalıştım ve ekonomik zorluğun ne demek olduğunu bizzat yaşayarak öğrendim. Bu sebeple ne yapıp edip atanmam lazım diyerek sınavlara hazırlandım. Ekonomik olarak kimseye muhtaç olmak istemiyordum." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde öğretmenlik mesleğinin maddi olarak güven anlamı taşıdığı, katılımcıların ekonomik olarak kimseye muhtaç olmak istemedikleri ve bu yüzden öğretmen olarak atanmaları gerekliliğine yönelik vurguları dikkat çekmektedir. Beklentiler teması altında katılımcı görüşleri arasında **K2**: "öğretmenlik kendimi kanıtlamam açısından önemliydi. İnsanlar atanmadığım için bana işsiz gözüyle bakıyorlardı. Hem onlara karşı hem de kendi içimde ben başardım demek için gecemi gündüzüme katarak çalıştım ve atandım." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K3**: "Sosyal bilgiler öğretmenliğinde benim için asıl amaç kendimi kanıtlamaktı. Malum toplumsal bir bakış var. Üniversiteden mezun olduğumuzda herkes atandın mı? diyerek sana yaklaşıyor. Yok, atanamadım dediğimde her zaman bana küçümser gözle baktılar. Akrabalar, yakın çevremiz herkes böyle bakıyordu. Ben bu durumda çok zorlandım ve içlerledim. Kendimi kanıtlamam gerekiyordu. Atanınca herkesin bakışı birden değişti bunu bizzat hissettim." ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır. Katılımcılar arasında yer alan **K7**: "öğretmenlik benim açımdan tamam veya devam noktasına kadar gelmişti. Uzun süre atanamadım. En son gerçekten bırakacaktım yani umudumu kesmiştim. Kendimi gerçekten aciz hissettiğim çok an oldu. Atanmak, öğretmenlik yapmak benim için kendimi kanıtlamaktı. Tüm sevdiklerime karşı kendimi aciz hissetmekten gerçekten yorulmuştum." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K9**: "öğretmenlik yapmak kendimi ispat etmek için gerekiyordu. Onca yıl okuyorsunuz sonunda aldığınız eğitimin, öğrendiğiniz bilgilerin öğrencilere aktarılması gerekiyor. Sonuçta boşuna okumadığımı ispatlamam gerekiyordu. Bu açıdan öğretmenlik kendimi kanıtlamaktı diyebilirim." ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır. Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde kendinin kanıtlama koduna yönelik doğrudan görüşlere yer verilmiştir. Görüşlerde katılımcıların yakın çevresinden hareketle kendilerini öğretmen olarak ispat etmeleri gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmenlik mesleğinin kendini kanıtlama noktasında katılımcılarda yer edindiği görülmektedir. Araştırma kapsamında beklentiler teması altında katılımcı görüşleri arasında **K1**: "yıllardır eğitim aldım. Çevremdekilere sürekli bir şeyler anlatmak ve öğretmem gerekli gibi hissediyordum. Ailem akrabalarım ve arkadaşlarım bana sürekli fikrimi sorduğu için kendimi sürekli bir şeyleri açıklarken buluyordum. Böyle bir isteğim sürekli vardı." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K10**: "benim için öğretmenlik bir şeyleri öğretebilmek, karşıdakinin yaşamına dokunmak demektir. Okullarda ücretli öğretmenlik yaptım. Özel sektörde çalıştım. Şuan öğretmen olarak çalışıyorum. İnanın öğrencilerime bir şeyler öğrettiğimi hissettiğimde çok mutlu oluyordum." ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır.

Araştırmada katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerden hareketle oluşturulan Karşılaşılan Durumlar temasında yer alan kodlara yönelik katılımcı görüşleri arasında **K2**: "öğretmenlikte benim için saygı görmek çok önemliydi. İlk görev yaptığım yerde insanlar bize çok saygı gösteriyorlar ne ihtiyacımız olursa karşılamaya çalışıyorlardı. Öğretmen olduğumu orada gerçekten hissetmişim." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K5**: "Öğretmen olmanın bir itibarı var. Sonuçta aileler geliyor, sana saygı gösteriyor. Onların evlatlarına bir şeyler öğrettiğimiz için çok saygı duyuluyor." ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır. Katılımcılar arasında yer alan **K6**: "saygı görmek benim için önemliydi. Bu durum daha çok doğu illerinde görev yaparken belirgindi şuan azalsa da hala insanların bize saygı gösterdiklerini hissedebiliyorum. Toplum nezdinde bir itibarımız var. Öğretmenim dediğinizde hemen hocam, öğretmenim diyerek yakınlık kurmaya çalışıyorlar. Bu çok güzel bir şey." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Katılımcılar ile

gerçekleştirilen görüşmelerde öğretmenlik mesleğinde saygı ve itibar görme durumlarının ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Okulda, ailede ve toplumsal yaşamda öğretmen olmanın ayrı bir saygınlığının olduğu yapılan görüşmelerde katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Araştırmada katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde öğretmenlik mesleğine yönelik mesleki mutluluk kodunda katılımcılardan **K9**: “*öğretmen olmak mesleğin her aşamasında size mutluluk katıyor. Okulda, evde, kahvede yani herhangi bir yerde.. Okul içerisinde öğretmenliğin getirdiği ayrı mutluluk oluyor. Şöyle, öğrencinin bir tebessümü, sarılması veya sana doğru koşarak yanına gelmesi mesleki açıdan bana mutluluk katıyor açıkçası. Diğer mesleklerde var mı inanın bilmiyorum. Mesela devlet dairesinde evrak işi yapan bir memurun evraklara sarılarak mutlu olabilmesi çok tuhaf olabilir ama öğretmenlikte öğrencilerin sarılması, onların gülümsemesi bizi gün içerisinde mutlu ediyor.*” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K7**: “*öğretmenlikte bence en önemli şey yaşadığımız güzel anılardır. O kadar çok mutlu olduğumuz an oluyor ki aslında bizi mesleğe bağlayan durum da bu bence. Ders anlatırken öğrencilerimin heyecanla bir şey anlatma isteği mesela. Beni bu çok mutlu ediyor. Bir örnek durum anlatıyorum öğrenciler heyecanla evet evet bu böyle diyerek tepki vermeleri çok mutlu ediyor beni. Yani mesleki sürem boyunca mutluluk yaşamak öğretmenlik açısından oldukça önemli diyebilirim.*” ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır. Araştırma kapsamında katılımcıların öğretmenliğe yönelik görüşlerinde mesleki mutluluklarının oldukça önemli olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmelerde öğretmenlik mesleğinin kişilere mutluluk kattığı farklı katılımcı görüşlerinde yer almıştır. Araştırmada gerçekleştirilen görüşmelerde iş doyumuna koduna yönelik katılımcı görüşleri arasında **K4**: “*mesleki açıdan uzun yıllar çalışmanın verdiği bir doyumdan bahsedebilirim. Evet, iş doyumunu olarak nitelendirebiliriz bunu. Öğretmenlikte zaman içerisinde insanın beklentilerinin giderek azaldığı ve sonunda mesleki açıdan doyuma ulaşıldığını düşünüyorum.*” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K10**: “*öğretmenliğin belirli zaman sonra tekrara dönüştüğünü düşünenlerdenim. Mesela uzun yıllar bu mesleği yapan büyüklerimizi gözlemleme fırsatı edindim. Onlara bakarak artık çoğu şeyi nasıl ve nerede yapacaklarını ezber biliyor gibiler yani bir çeşit doyum olduğunu düşünüyorum. Bilgi açısından okulda resmi kaynaklar dışında pek destek kaynağa kullanmıyorlar. Çünkü belirli sınırlar çizilmiş ve o sınırlar çerçevesinde derslerini işleyerek devam ediyorlar. Bence bu durum uzun yıllar çalışan öğretmenlerde genel olarak ortaya çıkması muhtemel. Bende olur mu? bilmiyorum. Olabilir çünkü bazen ben bile aynı konuyu farklı şubelerde işlerken makineye dönebiliyorum. Bir süre sonra sanki kitap gözümün önünde ben ders işliyorum gibi oluyor.*” şeklinde ifadeler kullanarak görüşlerini açıklamıştır. Benzer şekilde diğer bir katılımcı olan **K2**: “*öğretmenlikte belirli bir süre sonra mesleki açıdan doyum yaşandığını düşünüyorum. Yani artık öyle bir zaman geliyor ki sadece sorumluluklarımı yerine getireyim diyebiliyorsunuz.*” ifadelerini kullanmıştır. Katılımcıların mesleki açıdan yaşadıkları uzun deneyimlerin iş doyumuna neden olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

3.3. Mesleğinizin ilk yılları ve günümüzü karşılaştırarak geleceğe yönelik beklentileriniz nelerdir? Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde “Mesleğinizin ilk yılları ve günümüzü karşılaştırarak geleceğe yönelik beklentileriniz nelerdir?” sorusuna yönelik katılımcılardan elde edilen yanıtlardan hareketle oluşturulan tema ve kodlar Tablo 3.5’te yer almaktadır.

Tablo 3.5. Mesleki Geleceklerine Yönelik Tema ve Kodlar

Tema	Kategori	Kodlar	Katılımcılar
Mesleki Gelecek	Olumlu	Uzman Öğretmenlik	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10
		Başöğretmenlik	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10
		Emeklilik	K3, K5, K6, K7, K8, K10
		Mesleki Yenilikleri Takip Etme	K2, K4, K5, K7, K9, K10
		Lisansüstü Eğitim	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerden hareketle oluşturulan Mesleki Gelecek temasında “Uzman Öğretmenlik, Başöğretmenlik, Emeklilik, Mesleki Yenilikleri Takip Etme ve Lisansüstü Eğitim” kodları oluşturulmuştur. Katılımcıların tamamı mesleki geleceklerine yönelik lisansüstü eğitim, uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik kodlarına yönelik yanıtlar verdikleri görülmüştür.

Araştırmada Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik beklentileri arasında katılımcılar arasında yer alan **K1**: “öğretmenlikte son aylarda lisansüstü eğitim veya meslek kıdeme göre uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik gibi yenilikler olduğu duyuruldu. Bizde mesleki kıdeme göre bu şartları sağlayamadığımız için lisansüstü eğitime yöneldik. Çünkü maddi olarak bize katkısı olacak ve manevi açıdan da uzman öğretmen olma durumumuz var. Bu bizi alışkanlıklarımızdan vazgeçirerek kendimizi geliştirmeye yöneltti. Bence çok olumlu bir gelişmeydi. Öğretmenler olarak mesleki açıdan beklentilerimizde farklılaşmalar oldu. Hem maddi hem manevi açıdan bizi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K2**: “uzman öğretmenliği ve başöğretmenliği öğretmenlik mesleği açısından oldukça güzel gelişmeler olarak değerlendiriyorum. Bence kıdem yılının yanında eğitim düzeyinin de lisansüstü seviyede olması oldukça önemli. Çünkü okul bitti, atandık. Her şey düzene girdi. Tamam. Bu düşünceden çıktık. Artı olarak maddi açıdan da bizlere katkı vermesi öğretmenleri teşvik etti. Ben açıkçası önce uzman öğretmen sonra başöğretmen olmayı çok istiyorum. Mesleki açıdan bizi de geliştirecek bu durum.” ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır. Benzer şekilde katılımcılardan **K3**: “öğretmenlikte artık normal kıdemde aldığımız derecelerden farklı olarak uzman ve başöğretmenliğin bizlere mesleki açıdan katkı sağlayacağını düşünüyorum. Ben ilk öğretmen olduğumda yönetici olurum. Yıllar sonra da emekli olurum şeklinde düşünüyordum. Ama şimdi uzman öğretmen veya başöğretmen olmak en azından kişisel olarak kendimize verdiğimiz değeri artıracaktır. Bu yeni kıdemlerin öğretmenlerin gelişimlerini olumlu anlamda geliştireceğini düşünüyorum. Mesela ben lisansüstü eğitime başlamak istiyorum. Bu benim kendi alanımda yaşanan gelişmeleri yakından takip etmeme neden olacak ve dolaylı olarak bende kendimi mesleki açıdan geliştireceğim.” ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır. Katılımcılar arasında yer alan **K4**: “öğretmen olarak mesleğimin ilk yıllarında heyecan oldukça fazlaydı ama ilerleyen yıllarda bazı şeyler artık alışkanlık haline geldi. Yani bir rutin gibi derse gir, nöbet varsa onu yap sonra günü bitir. Yani bu bir rutin olmaya başlıyor. Ama yakın zamanlarda uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik şeklinde bir düzenleme geldi. Bu mesleki açıdan durgunluk dönemine girmiş öğretmenleri de tetiklemeye başladı. Şöyle uzman öğretmen olmak için bazı şartlar var. Bu şartlardan lisansüstü eğitim özellikle öğretmenlerin mesleki açıdan geleceklerine doğrudan etki edeceğini düşünüyorum. Sonuçta uzmanlık almak öyle kolay değil. Kendini geliştirmek lazım. Bunlar bizim için önemli gelişmeler. Sonuçta öğretmenlerin en fazla gelişimi idarecilik oluyordu. Şimdi en azından kıdem kazanmak için kendimizi güdüliyoruz.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Benzer şekilde katılımcılar arasında yer alan **K5**: “mesleki açıdan kendimize hedef koymak bizim gelişimimiz açısından önemli bence. Mesela uzman öğretmen olmak maddi olarak bize katkı sağlayacak aynı zamanda uzman öğretmen oluyorsun sonuçta. Hatta ilerleyen yıllarda başöğretmen olmak bile bizim içim güzel gelişme. Sonuçta sıradan bir öğretmen olarak başladığımız mesleğimizde geleceğe yönelik umudumuz farklılaşabiliyor. Bu hedeflere yönelik kendimizi geliştirmek istiyoruz.” ifadelerini kullanmıştır. Katılımcılar arasında yer alan **K7**: “mesleki açıdan öğretmenliğimin ilk yıllarında ayrı bir heyecan duyuyordum. Ama yıllar geçtikçe emeklilik muhabbeti insanın kafasında yer ediniyor. Yani özellikle 10 yıldan sonra öğretmenlerde emeklilik üzerine düşünceler başlıyor. Mesleki açıdan gelecekte ne oluruz diye düşündüğümüzde emekli olurum kendime bir yer alırım yaşamaya devam ederim diye düşünmeden edemiyor insan.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K8**: “öğretmenlikte son dönemde uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik muhabbetleri çıkınca beklentimiz değişti. Ondan önce emeklilik genel olarak gelecekte aklımızda olan tek şeydi. Yani belli bir süre çalışıp sonra emekli oluruz şeklinde düşünüyorduk. Öğretmenliğin geleceği konusunda çok fazla bir beklentimiz yoktu. Dediğim gibi uzman öğretmen veya başöğretmen olmak gibi yeni hedeflerimiz ortaya çıktı yoksa düşüncemiz emekli olmaktan yanaydı.” ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır.

3.4. Uzman ve Başöğretmenlik hakkında neler düşünüyorsunuz? Mesleki kariyer olarak gelecekte, bahsedilenlere (uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik) yönelik bir adım atmayı düşünüyor musunuz? Neden? Sorusuna Yönelik Bulgular.

Araştırma kapsamında katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde “Uzman ve Başöğretmenlik hakkında neler düşünüyorsunuz? Mesleki kariyer olarak gelecekte, bahsedilenlere (uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik) yönelik bir adım atmayı düşünüyor musunuz? Neden?” sorusuna yönelik katılımcıların tamamının uzman öğretmenlik ve başöğretmenliğin şartlarını sağladıkları takdirde başvuracaklarını ve bu yönde mesleki açıdan kendilerine geliştirmek istedikleri tespit edilmiştir. Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde kıdem yılını ve eğitim süreçleri gibi şartların sağlandığı durumda tüm katılımcıların maddi ve manevi gerekçeler ile uzman ve başöğretmenliğe yönelik gerekli adımları atacakları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda katılımcı görüşleri

arasında **K5**: “ben şuan şartları sağlayamıyorum. Lisansüstü eğitim almaya başlayacağım bu sayede başvuru yapabilirim.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Benzer şekilde diğer bir katılımcı olan **K8**: “uzman öğretmenlik veya başöğretmenlik için bazı şartlar olduğunu biliyorum. Hizmet yılı açısından bu şartları sağlayamıyorum. Ancak lisansüstü eğitim yaparak şartları sağlamak isterim bu sayede hem kendimi geliştirmiş olurum hem de kıdem olarak yükselirim.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan **K10**: “ben uzman öğretmenlik şartlarını sağlıyorum. Böylece başvuru yapacağım.” ifadelerini kullanarak görüşlerini açıklamıştır. Katılımcılar arasında yer alan **K3**: “mesleki açıdan uzman ve başöğretmenlik meselesini olumlu karşılıyorum. Maddi olarak bize katkı sağlayacağı gibi kendimizi geliştirmek açısından da olumlu bir etkiye sahip olacağını düşünüyorum. Ben şartları sağladığım an başvuru yapıp sınavlarına girmeyi düşünüyorum. Çünkü ekonomik açıdan olsun kendimizi geliştirme konusunda olsun bize katkı sağlayacağını düşünüyorum. Genel olarak maddi getirisi öğretmenlerce daha çok ilgi çekse de sonuçta bu lisansüstü eğitim alma durumu bizim gelişimimizi olumlu etkileyecek. Yani güncel gelişmeleri yakından takip edebiliriz. Akademik anlamda kendimizi geliştirmemiz sınıf ortamında bizleri daha faydalı öğretmenler haline getirecektir diye düşünüyorum.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konusunda Sosyal bilgiler öğretmenlerinin olumlu yaklaşım sergiledikleri, ekonomik olarak sağlayacağı katkıyı önemsedikleri ve mesleki gelişimleri açısından olumlu katkılar sağlayacağına yönelik görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu durum Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki gelecekleri açısından olumlu düşüncelere yönelmelerinde etkili olabilecek durumları ortaya çıkarması muhtemel olarak yorumlanabilir.

4. SONUÇ

Araştırmada Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik görüşleri yapılan görüşmelerde elde edilen veriler çözümlenerek bulgular başlığı altında sunulmuştur. Araştırmanın bulgularından hareketle Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik beklentileri arasında maddi güven, kendini kanıtlama ve öğretme arzusuna sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik beklentilerinden hareketle saygı ve itibar, mesleki mutluluk ve iş doyumu yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmenlik mesleğine başlarken sahip olunan beklentilerin mesleğin gerekliliklerini yerine getirirken karşılaşılan durumlardan farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleklerini yapmaya başladıkları ilk dönemlerden günümüze kadar olan süreçteki düşüncelerinden hareketle mesleki geleceklerine yönelik uzman öğretmenlik, başöğretmenlik, emeklilik, mesleki yenilikleri takip etme ve lisansüstü eğitim konularında görüşlere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik olumlu beklentilere sahip oldukları, uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konularının ön plana çıkmasıyla beraber maddi ve manevi açıdan daha iyi konuma ulaşacakları beklentileri araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konularında gerekli şartları yerine getirmek adına kendi alanlarında lisansüstü eğitim sürecine başlamaya istekli oldukları, bu durumun da mesleki alan bilgisi ve kişisel gelişimlerini olumlu açıdan etkileyerek eğitimin niteliğinin artmasında etkili olabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmada katılımcı olarak yer alan Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik hakkında herhangi bir olumsuz görüşe sahip olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. İlgili alanyazında daha önce yapılan çalışmalarda mesleki kariyer gelişimlerinin öğretmenler arasında bir ayrım meydana getirebileceği sonuçları bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmemektedir (Çekilten, 2006; Kumt, 2007). Araştırmada Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki geleceklerine yönelik beklentilerinin uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik konularının ön plana çıkmasıyla olumlu bir hal aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Sosyal bilgiler öğretmenlerin alan bilgisi ve eğitimde güncel konuları yakından takip ederek eğitimin bu sayede niteliğinde bir artış meydana gelebileceği düşüncesi Çakıroğlu (2006)’nın yapmış olduğu çalışmasının sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Son yıllarda öğretmenlik mesleğine yönelik çalışmaların giderek artması, ülkemizde eğitim öğretim faaliyetlerinin resmi olarak yerine getirilmesinde sorumlu kurum ve kuruluşların mesleki açıdan yenilikler ortaya koymalarında etkili olmuştur. Bu kapsamda Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik kariyer gelişimi konularında mesleki geleceklerine yönelik beklentilerinin olumlu anlamda etkili olduğu sonucu ilgili kurum ve kuruluşların mesleki kariyer gelişimine yönelik farklı yenilikleri desteklemesinde etkili olabilir. Araştırmada Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki alan bilgisi ve kişisel gelişimlerinin mesleki beklentilerine paralel olarak artırılmak istenmesi (lisansüstü eğitim vb. yoluyla) eğitimde niteliği artırabileceği gibi güncel eğitim yaklaşımlarının öğretim programlarında yer edinmesine destek olabilir. Yaşadığımız

dönemde teknolojiye yaşanan gelişmeler bireyler arası mesafeleri gittikçe kısaltmıştır. Dünyanın herhangi bir noktasında yaşanan gelişmenin farklı bir noktada haber olması eğitim öğretim faaliyetlerinde de güncel meselelerin yakından takip edilmesine olanak sağlamaktadır. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yoluyla kendi alanlarında yaşanan güncel gelişmeleri yakından takip edebilmesi eğitim ortamlarında farklı yöntem ve teknikler ile öğrencilerin gelişimine katkıda bulunabilir. Bu kapsamda uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik gibi mesleki kariyer gelişimine olanak sağlayan güncel konularda lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) eğitimin şart olarak sunulmasının oldukça geçerli ve eğitimin niteliğini artırıcı etkiye sahip bir karar olduğu ifade edilebilir.

Kaynakça

- Akçay, R. C. (2005). Öğretmenlik mesleğinin kariyer yönetimindeki değişimlerden kaynaklanan sorunları ve bir kariyer sistemi modeli. *Eurasian Journal of Educational Research*. 18, ss. 17-27.
- Çakıroğlu, A. (2005). Öğretmen yeterlikleri ve kariyer basamakları, www.fedu.metu.edu.tr/documents/AlıCakiroglu.ppt adresinden Erişim Tarihi : 02.12.2022
- Çelikten, M. (2008). ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDE YENİ MODEL ARAYIŞLARI . Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (19), 189-195.
- Kaya, K. (2007). Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Sistemine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kurt, M. (2007). Öğretmen ve yöneticilerin öğretmenlik kariyer basamakları uygulamasına yükledikleri anlamlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- MEB (2006). Öğretmenlik kariyer basamaklarında yükselmeye ilişkin değerlendirme kılavuzu. Ankara.
- MEB. (2022). “Uzman ve Başöğretmenlik Yazılı Sınav Başvuruları ile Muaf Olanların Başvuruları Başladı.” <https://oygm.meb.gov.tr/www/uzman-ve-basogretmenlik-yazili-sinav-basvurulari-ile-muaf-olanlarin-basvurulari-bugun-basladi/icerik/1046> adresinden Erişim Tarihi: 04.12.2022
- Seferoğlu, S. (1999). Hizmet içinde meslekî gelişim ve uzaktan eğitim teknolojilerinin kullanılması. Birinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (103-111). Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Eğitim ve Doktrin Komutanlığı. Balgat-Ankara, Aralık 1999, No:20. İstanbul.
- Tekışık. H. H. (2004). Bilgi çağı ve bilgi toplumunda öğretmenlik, Çağdaş Eğitim Dergisi, Ankara (7).
- Turan, B. (2007). Öğretmenlerin çalışma statülerine göre yeterliliklerinin incelenip, öğretmenlik kariyer basamaklarında yükselmelerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.